

J Robinson

Prof. Dr. Ivan Plotnikov

Prigodom 75-godišnjice života

Četvrtog prosinca ove godine navršio je dr. phil. i dr. chem. Ivan Plotnikov, umirovljeni redoviti profesor i bivši predstojnik Instituta za fiziku i fizikalnu kemiju Tehničkog fakulteta u Zagrebu 75. godinu svoga života. Opis svečareva životnoga puta s biografskim podacima donio je Arhiv za kemiju prigodom njegova 50. rođendana*, pa bih želio ovdje samo istaći one zasluge, koje je on stekao kao naučenjak uopće, kao sveučilišni nastavnik, organizator naučnog i stručnog rada u Zagrebu, te kao član Hrvatskog kemijskog društva i suradnik Arhiva za kemiju u vremenu od preko 30 godina, koje je proboravio od 1920. pa do danas u našoj sredini.

Naučno-istraživački rad prof. Plotnikova leži pretežno na polju fotokemije i fotofizike. Možemo smatrati da je on jedan od osnivača klasične znanstvene fotokemije. On je jedan od prvih kemičara, koji su se bavili znanstvenom problematikom fotokemije uopće. Kao učenik znamenitog fizikalnog kemičara Wilhelma Ostwalda pristupio je Plotnikov rješavanju temeljnih fotokemijskih problema na način, koji je bio uobičajen u fizikalnoj kemiji u njenoj prvoj, svakako veoma plodnoj fazi razvitka. Tako je naročito obradio u cijelom nizu studija eksperimentalno i formalno-teoretski fotokemijsku kinetiku. Dao je temelje klasične nauke o brzini fotokemijskih reakcija, koja se zadovoljavaju određivanjem i računskom obradbom odnosa količine kemijski pretvorenih tvari i reakcionog vremena, te istraživanjem utjecaja raznih fizikalnih i kemijskih faktora (koncentracije, temperature, otapala, katalizatora) na taj odnos. Ovaj rad zahtijevao je izvedbu odgovarajućih matematičkih izvoda, koji su se sastojali u dosljednom povezivanju formalnih fizikalnih zakona o apsorpciji svijetla s klasičnim formulacijama kinetičkih zakonitosti običnih termičkih reakcija. To je sadržaj velikog dijela teoretskih nastojanja Plotnikova u fotokemiji. No ne manje važna strana kemijske kinetike je eksperimenat, čiju je metodičku stranu u fotokemiji razradio također Plotnikov, konstruirajući cijeli niz aparata i uređaja za laboratorijski rad na polju fotokemije. U svojim mnogobrojnim originalnim znanstvenim publikacijama obradio je pored toga još i razne fotofizikalne probleme i pojave (fluorescencija, fotometrija, rasipavanje svijetla). Možemo reći da mu njegov znanstveni rad u cjelini daje obličje uspješnog naučenjaka svjetske reputacije.

Potrebno je svakako naročito spomenuti njegove udžbenike i druge znanstvene knjige — svega 8 izdanja —, koji su počeli izlaziti već god. 1910., te predstavljaju važno obogaćenje naučne fotokemijske literature.

* Vidi Arhiv kem. 3 (1929) 2.

U našoj sredini bio je Plotnikov nakon svoga dolaska u Zagreb prije svega neumoran i veoma uspješan organizator nastave i naučnoga rada na polju fizikalne kemije. Kao osnivač i dugogodišnji predstojnik prvog fizikalno-kemijskog sveučilišnog instituta u Hrvatskoj omogućio je suvremenu nastavu i naučni rad u toj oblasti kemije, te je cijelom nizu naših mlađih kemičara suodredio smjer njihovog daljnjeg razvitka. Možemo mirno ustvrditi da su skoro svi fizikalni kemičari, koji danas rade kod nas i izašli iz zagrebačke škole, stajali direktno ili indirektno pod utjecajem rada i djelovanja prof. Plotnikova. Kao njegovu možda najpozitivniju karakternu crtu naveo bih samo, da je uvijek neobično cijenio nauku, naučni rad i čovjeka, koji se bavi takvim radom. Mogli bismo možda reći, da je jedva i imao smisla za bilo što drugo, osim za nauku.

Profesor Plotnikov mnogo je radio i na polju popularizacije prirodnih nauka, naročito fizike, kemije i znanstvene fotografije. Napisao je u domaćim i stranim popularno-znanstvenim časopisima cijeli niz članaka u kojima je znao prikazati aktuelne znanstvene probleme na naročito originalan i zanimljiv način. Bio je svojevremeno obljubljeni predavač »Pučkog sveučilišta«, koji je svojim često senzacionalnim razlaganjima i krasnim eksperimentima probudio interes širokih krugova pučanstva za prirodne nauke.

Snazan razvitak mlade fotokemijske industrije kod nas u zadnjim godinama uvjetovan je barem djelomično u stručnom pogledu također stvaranjem fotokemijske znanstvene škole prof. Plotnikova u Zagrebu.

Hrvatskom kemijskom društvu pripada prof. Plotnikov kao član od osnutka društva, a u Arhivu za kemiju surađivao je veoma intenzivno, naročito u prvim godinama izlaženja, kada su kod nas još bili rijetki samostalni naučni radnici na polju kemije. On je osnivač fizikalno kemijskog kolokvija u Zagrebu, koji je dugi niz godina bio jedini forum za iznošenje rezultata znanstvenih radova iz kemije kod nas, a iz kojeg se zapravo organski razvijao današnji kolokvij Hrvatskog kemijskog društva.

Kolege, suradnici, učenici, prijatelji i štovatelji prof. Ivana Plotnikova čestitaju mu srdačno 75-godišnjicu života uz želju da bi još dugi niz godina uživao u miru i zdravlju plodove svoga u radu neobično bogatog života.